[redacted]

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

11/4 [illegible]

voor CD graag
1) rapport zelf
2) uitgebreide samenvatting

TER BESLISSING

[redacted]

Datum
11 april 2023

[redacted]

[redacted]

Bijlage(n)
1

Aan Minister van SZW

nota

Nota rapport Regioplan 'Belemmeringen asielzoekers bij het toetreden tot de arbeidsmarkt' en aanbieding rapport

Aanleiding

- In het schriftelijk overleg van 15 april 2022[1] naar aanleiding het advies van de landsadvocaat over de verenigbaarheid van de '24-weken-eis' met de Opvangrichtlijn[2] heeft u toegezegd onderzoek te laten doen naar de belemmeringen die asielzoekers in procedure ervaren bij de toetreding tot de arbeidsmarkt.
- Regioplan heeft het onderzoek uitgevoerd. Het definitieve rapport met de bevindingen uit het onderzoek is op dinsdag 11 april 2023 opgeleverd.
- Tijdens de procedurevergadering van de vaste Kamercommissie SZW van 21 maart 2023 is verzocht om het rapport zo spoedig mogelijk naar de kamer te sturen[3]. Op 13 april a.s. is het commissiedebat Inburgering en integratie.

Geadviseerd besluit

- Bent u akkoord met het aanbieden van de rapport aan de TK middels bijgevoegde brief en daarin aan te geven dat u er naar streeft om voor de zomer een kabinetsreactie te sturen aan de TK? Zo ja, wilt u bijgevoegde brief ondertekenen?
- In verband met het commissiedebat Inburgering en integratie verzoeken wij u de brief zo spoedig mogelijk (bij voorkeur heden) te ondertekenen.

Kernpunten

Rapport Regioplan 'Belemmeringen asielzoekers bij het toetreden tot de arbeidsmarkt'

- Eerder is aan Regioplan een opdracht verleend om te onderzoeken welke belemmeringen asielzoekers in procedure ervaren bij het toetreden tot de arbeidsmarkt.
- Op dinsdag 11 april 2023 heeft Regioplan het rapport opgeleverd en aangeboden aan SZW.
- U ontvangt op korte termijn de concept kabinetsreactie en een nota over de overige belemmeringen die in het rapport zijn opgenomen.

---

[1] Kamerstukken II 2021/22, 35680, nr. 2
[2] Advies verenigbaarheid 24-weken-eis met de Opvangrichtlijn, 21 november 2021 van de landadvocaat.
[3] Hieronder ligt de aanname dat het rapport al einde van het jaar klaar zou moeten zijn.

- Een uitgebreidere samenvatting van het rapport treft u in de toelichting aan. In het onderzoek zijn verschillende belemmeringen voor werkgevers en asielzoekers geïdentificeerd.

Aanbieding aan de Tweede Kamer

- Vanuit verschillende fracties[4], in de media[5] en vanuit andere partijen (waaronder ook gemeenten die verzoeken om een verruiming van de toegang tot de arbeidsmarkt voordat zij extra opvang beschikbaar stellen) is er een roep om asielzoekers meer mogelijkheden te bieden om te werken tijdens hun procedure. Dit mede gezien in het licht van de ruimere toegang tot de arbeidsmarkt van ontheemden uit Oekraïne.
- Dit blijkt ook uit een recent uitgereikt manifest 'Versoepeling toegang van (kansrijke) asielzoekers tot de arbeidsmarkt'[6] en een gestarte petitie *Versoepel de regels voor de toegang van asielzoekers tot werk*[7].
- De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in de procedurevergadering van 21 maart 2023 verzocht het rapport van Regioplan zo spoedig mogelijk naar de Kamer te sturen.
- Eerder had Regioplan aangekondigd het rapport begin 2023 op te leveren. Regioplan had echter meer tijd nodig om de opmerkingen op het conceptrapport van de begeleidingscommissie te verwerken en daardoor is de oplevering van het rapport later dan in eerste instantie was aangekondigd.
- We verwachten dat er aandacht is voor het rapport en dat er vragen over zullen worden gesteld tijdens het commissiedebat Inburgering en integratie op 13 april 2023 (en mogelijk ook tijdens het commissiedebat arbeidsmigratie op 20 april 2023).
- Tijdens het commissiedebat adviseren wij u enkel procedurele antwoorden te geven op vragen over het onderzoek van Regioplan. Immers, er is nog geen afgestemde kabinetsreactie. De nota hieromtrent ontvangt u op korte termijn.
- **Advies**: Wij adviseren u het rapport van Regioplan, opgeleverd op dinsdag 11 april 2023, direct aan de TK te sturen, mede gelet op het commissiedebat Inburgering en integratie op 13 april a.s. en het verzoek van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 21 maart 2023.

Toelichting – samenvatting rapport

[4] Onder andere GroenLinks, BIJ1 en D66.
[5] In het artikel 'Asielzoekers aan zijlijn werkvloer' van 17 maart 2023 in de Telegraaf is opgenomen dat COA-bestuurder Joeri Kapteijns ervoor pleit om het mogelijk te maken voor asielzoekers om langer dan 24 weken te werken. Daarbij worden ook de arbeidsmarktkrapte en arbeidsdeelname van statushouders benoemd. In het artikel 'Laat asielzoekers zo snel mogelijk aan het werk gaan' van 21 maart 2023 in Trouw betogen Tesseltje de Lange (hoogleraar migratierecht) en Raphaël Nouwen (sociaal ondernemer) dat de 24-weken-eis het belangrijkste knelpunt is voor asielzoekers om te werken en wijzen zij op het arbeidspotentieel van deze groep en de 'arbeidsmarktsuccessen' van Oekraïners.
[6] In het manifest 'Versoepeling toegang van (kansrijke) asielzoekers tot de arbeidsmarkt', geïnitieerd het Radboud University Network on Migrant Inclusion (RUNOMI), wordt u opgeroepen om de toegang tot de arbeidsmarkt voor (kansrijke) asielzoekers te versoepelen en in overeenstemming te brengen met EU-recht. Dit manifest is onderschreven door onder andere VluchtelingenWerk Nederland. Tijdens het symposium 'Asielzoekers en het recht op werk' op 7 februari jl. is het manifest uitgereikt aan Tweede Kamerlid Podt.
[7] In de petitie (op 11 april 2023 1001 keer getekend) wordt – net is opgenomen in voornoemd manifest - opgeroepen de wachttijd van zes maanden te schrappen of in te korten, de 24-weken-eis af te schaffen vanwege strijd met het EU-recht, administratieve barrières zoals het aanvragen van een tewerkstellingsvergunning af te schaffen en te volstaan met een melding bij het UWV, net zoals voor ontheemden uit Oekraïne en te garanderen dat werken loont (door te informeren, harmoniseren en door negatieve prikkels te voorkomen).

Voor CD graag grote factsheet met cijfers zowel asielzoekers die aan werk zouden kunnen als s.h.

Datum
11 april 2023

- Tussen 2017 en 2021 kwam het in totaal 37.580 keer voor dat een persoon op de peildatum (31 december van elk jaar) aan de voorwaarden voldeed dat voor diegene een tewerkstellingsvergunning (twv) aangevraagd kon worden. Ongeveer vier procent van alle personen in procedure in deze periode verkreeg de vergunning om toe te treden tot de arbeidsmarkt.
- Uit dit onderzoek blijkt dat asielzoekers te maken krijgen met een veelheid aan uitdagingen en obstakels bij het betreden van de Nederlandse arbeidsmarkt.
- De belemmerende factoren die uit het onderzoek naar voren kwamen zijn ondergebracht in drie categorieën: wet- en regelgeving, maatschappelijke contextfactoren en factoren op individueel niveau. Op elk van deze gebieden ondervinden asielzoekers flinke belemmeringen.
- Het valt Regioplan op dat veel van de belemmeringen liggen binnen de cirkel van invloed van overheid, werkgevers en maatschappelijke partijen. Dat betekent ook dat voor het wegnemen van deze obstakels deze partijen primair aan zet zijn.
- De belangrijkste belemmering op het gebied van wet- en regelgeving is de 24-weken-eis. Daarna volgt de verplichting voor werkgevers een twv aan te vragen als zij een asielzoeker in dienst willen nemen, waarbij wachttijden en onbekendheid met de procedures een rol spelen. Op de derde plaats volgt de Regeling Eigen Bijdrage (Reba). Volgens deze regeling moeten asielzoekers die inkomsten hebben uit arbeid aan het COA een vergoeding betalen voor de kosten van de opvang. Vooral voor gezinnen kunnen deze kosten oplopen. In combinatie met onzekerheid over de hoogte van de kosten en de inning achteraf, leidt dit tot financiële onzekerheid en schulden bij de asielzoeker.
- De belangrijkste maatschappelijke contextfactoren die een belemmering vormen zijn, opnieuw in volgorde van urgentie, gebrek aan ondersteuning bij toeleiding naar arbeid, problemen bij het krijgen van een burgerservicenummer en verlopen identiteitsbewijzen (W-documenten). Deze documenten zijn een jaar geldig, en hernieuwen kan enkele maanden in beslag nemen.
- Wat betreft individuele factoren zijn de belangrijkste belemmeringen ten eerste een beperkte beheersing van de Nederlandse taal, ten tweede psychische problematiek gerelateerd aan de vluchtgeschiedenis, en als laatste moeilijkheden rond de aansluiting tussen de cultuur van de asielzoeker en de Nederlandse culturele context.
- Een belangrijke bevinding is dat verschillende belemmeringen elkaar versterken. Ook voor de 24-weken-eis speelt dit. Ten eerste sluit deze beperking van de inzetbaarheid van asielzoekers niet goed aan bij de werkwijzen en prioriteiten van werkgevers. Het loont voor hen te weinig om zich te moeten verdiepen in de regels rondom aannemen van deze groep, om vervolgens medewerkers maar voor een beperkte tijd in te kunnen zetten.
- Maar het belemmerende effect van de eis wordt verder versterkt door bijvoorbeeld de inrichting van administratieve stappen die asielzoekers en hun werkgevers moeten doorlopen bij het aanvragen van een twv. De administratieve eisen en wachttijden maken het aannemen van medewerkers uit deze groep nog minder aantrekkelijk.
- Regioplan concludeert dat afschaffen of aanzienlijk verruimen van de 24-weken-eis een zeer belangrijke stap zou zijn om de nu erg lastige toegang van asielzoekers tot de arbeidsmarkt te verbeteren. De veelheid en onderlinge verwevenheid van belemmeringen betekent dat het afschaffen of aanpassen van de 24-weken-eis weliswaar van groot belang zou zijn, maar waarschijnlijk

pas werkelijk voor verschil kan zorgen als daarbij ook genoeg andere belemmerende factoren zouden worden aangepakt.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Actie	Informatie
1	Aanbieding van het rapport van Regioplan aan de Tweede Kamer	Verzenden aan TK	
2	Rapport Regioplan 'Belemmeringen asielzoekers bij het toetreden tot de arbeidsmarkt'	Verzenden aan TK	